

งานใบตอง

วิชา ง 30202

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

หน่วยที่

1

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานใบตอง

นางนัทธมนกาญจน์ จุนก

ครูชำนาญการ

โรงเรียนปรางศิลาทองศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

คำนำ

เอกสารประกอบการสอน เรื่อง งานใบตอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาการรายวิชา ง30202 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า เนื้อหารายวิชานี้อย่างละเอียด ครบถ้วนและหลากหลายและตรงตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

การจัดทำเอกสารประกอบการสอนเล่มนี้ ผู้จัดทำได้ตระหนักถึงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการทำงานอาชีพและส่งเสริมให้เป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพได้จริง นำไปสู่การเป็นผู้เรียนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวบรวมค้นคว้าเทคนิค วิธีการต่างๆ ในงานใบตองจากหนังสือ เอกสารที่เกี่ยวข้อง การศึกษาดูงาน จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และขอคำแนะนำจากผู้รู้ รวมทั้งจากประสบการณ์ของผู้จัดทำเอง

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารประกอบการสอนเล่มนี้ จะเป็นแนวทางในการสอน เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ผู้สนใจ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีได้เป็นอย่างมาก และขอขอบพระคุณผู้ที่ให้ความรู้และการสนับสนุนในการทำเอกสาร ขอขอบพระคุณผู้ที่เขียนตำรา เอกสารต่างๆ ที่เป็นแหล่งวิทยาการ ความรู้ ให้กับผู้จัดทำได้นำความรู้มาประกอบการจัดทำเอกสารนี้ได้อย่างสมบูรณ์

นางนันทมนกาญจน์ จูนก

สารบัญ

ชื่อเรื่อง

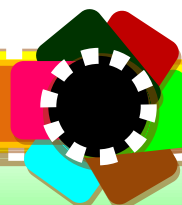
หน้า

คำนำ	1
สารบัญ	2
คำชี้แจงการใช้เอกสารประกอบการสอน	3
คำแนะนำการใช้เอกสารประกอบการสอนสำหรับครูผู้สอน	4
คำแนะนำการใช้เอกสารประกอบการสอนสำหรับผู้เรียน	5
แบบทดสอบก่อนเรียน	6
หน่วยที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานใบตอง	9
ใบความรู้ที่ 1 คุณค่าและประเภทของงานใบตอง	10
ใบความรู้ที่ 2 การเตรียมวัสดุ – อุปกรณ์และการดูแลรักษา	15
ใบความรู้ที่ 3 หลักการออกแบบและดูแลรักษางานใบตอง	21
ใบความรู้ที่ 4 หลักการคิดราคาต้นทุนและราคาขาย	25
แบบทดสอบหลังเรียน	29
บรรณานุกรม	32
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน	33
เฉลยใบความรู้ที่ 1	34
เฉลยใบความรู้ที่ 2	35
เฉลยใบความรู้ที่ 3	36
เฉลยใบความรู้ที่ 4	37
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน	38
แบบกระดาษคำตอบ	39
ตารางบันทึกคะแนน	40

เอกสารประกอบการสอน เรื่อง งานใบตอง หน่วยที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานใบตอง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะ เรื่องงานใบตอง เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี การใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง งานใบตอง หน่วยที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานใบตอง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จะบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ ครูผู้สอนและนักเรียนควรศึกษาคำแนะนำการใช้เอกสารประกอบการสอนเรื่อง งานใบตอง หน่วยที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานใบตอง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้ละเอียดและเข้าใจก่อนนำไปใช้

1. ครูควรศึกษาสาระสำคัญที่จะสอนอย่างละเอียดและศึกษาเอกสารประกอบการสอนอย่างรอบคอบล่วงหน้า
2. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนลงในกระดาษคำตอบ
3. ครูแนะวิธีการศึกษาและวิธีการใช้เอกสารประกอบการสอนแก่นักเรียนให้เข้าใจ และควรเน้นเรื่องความซื่อสัตย์
4. ครูแจกเอกสารประกอบการสอนเรื่อง งานใบตอง หน่วยที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานใบตอง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้นักเรียน
5. ครูคอยดูแลให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมเมื่อนักเรียนมีปัญหาในการศึกษาเอกสารประกอบการสอน
6. เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมในเอกสารประกอบการสอนเสร็จแล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

1. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน 10 ข้อ ลงในกระดาษคำตอบ
2. นักเรียนศึกษาเนื้อหาสาระ รายละเอียด พร้อมทั้งปฏิบัติตามกิจกรรมตามขั้นตอน
3. นักเรียนทำกิจกรรมฝึกปฏิบัติประจำหน่วยที่ 1 ลงในกระดาษคำตอบหรือแบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน
4. ตรวจสอบคำตอบเพื่อวัดผลการเรียนรู้ กิจกรรมที่ครูผู้สอนใช้ดุลยพินิจในการให้คะแนนให้ผู้สอนตรวจ
5. ถ้าตอบผิดให้กลับไปศึกษาเนื้อหาใหม่อีกครั้ง แล้วแก้ไขข้อบกพร่อง
6. เมื่อตรวจสอบคำตอบหรือแก้ไขข้อบกพร่องในการทำกิจกรรมฝึกปฏิบัติประจำหน่วยที่ 1 เสร็จแล้ว ให้ทำแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 10 ข้อ ลงในกระดาษคำตอบ
7. ตรวจสอบคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนจากภาคผนวกของเอกสาร
8. สรุปผลคะแนนที่ได้ลงในกระดาษคำตอบ
9. นักเรียนที่ดีต้องมีความซื่อสัตย์

แบบทดสอบก่อนเรียน

หน่วยที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานใบตอง

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในช่องใต้ตัวเลือก ก ข ค ง
ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว ในกระดาษคำตอบโดยใช้เวลาในการทำ
แบบทดสอบ 10 นาที

1. ลักษณะเด่นของใบตองตานีคือข้อใด
 - ก. มีความเหนียว
 - ข. มีสีเขียวเข้ม
 - ค. เส้นทางใบตองกว้าง
 - ง. ถูกทุกข้อ
2. งานใบตองประเภทใดเหมาะสมที่จะใช้ในงานเลี้ยงสังสรรค์
 - ก. กระถางลอย
 - ข. ถาดใบตอง
 - ค. บ้ายศรีปากชม
 - ง. ไม่มีข้อถูก
3. หลักการคิดราคาขาย คิดจากสิ่งใด
 - ก. ราคาทุนรวมกับค่าแรงรวมกับกำไรที่ต้องการ

- ข. ราคาทุนรวมกับกำไรที่ต้องการรวมกับค่าเสียเวลา
 - ค. ราคาทุนรวมกับค่าแรง
 - ง. ราคาทุนรวมกับกำไร
4. ข้อใดไม่ควรปฏิบัติในการออกแบบงานใบตอง
- ก. คำนึงถึงรูปร่าง รูปทรงของงานที่จะประดิษฐ์
 - ข. คำนึงถึงราคาของงาน
 - ค. คำนึงถึงสีสัน ความคิดสร้างสรรค์ในงานใบตอง
 - ง. คำนึงถึงโอกาสที่จะใช้งานใบตอง
5. ข้อใดคือคุณค่าของงานใบตองทางด้านจิตใจ
- ก. มีความประณีตเรียบร้อยสวยงาม
 - ข. มีความสามารถในการประดิษฐ์งานใบตอง
 - ค. เกิดความภาคภูมิใจในผลงาน
 - ง. มีรายได้เพิ่มมากขึ้น
6. การเชิดใบตองที่ถูกต้อง คือข้อใด
- ก. เชิดจากโคนใบตองไปหาปลายริ้วใบตอง
 - ข. เชิดขวางทางใบตอง
 - ค. เชิดเป็นวงกลม
 - ง. เชิดจากปลายริ้วใบตองไปหาโคนใบตอง
7. ข้อใดไม่ถูกต้อง
- ก. ตะปูหมุด ใช้ติดกลีบตอกแต่งกระทรงลอย
 - ข. ไม้กลัดสำหรับปักดอกไม้และหรือยึดใบตอง
 - ค. ผ้าขาวบางสำหรับเชิดทำความสะอาดใบตอง
 - ง. เข็มสั้นหรือเข็มมือ เบอร์ 9 สำหรับงานละเอียด
8. ข้อใดถูกต้อง
- ก. ควรใช้ใบตองที่อ่อนนุ่มเพราะอ่อนและสีสวยงาม
 - ข. การฉีกใบตองต้องตัดเส้นตองออกเสียก่อนจะทำให้ฉีกง่าย
 - ค. เวลาในการตัดใบตองที่ดีที่สุดคือเวลาเที่ยงวันเพราะใบตองจะอ่อนเร็ว
 - ง. การตัดใบตองควรให้เหลือหูใบตองเพราะจะทำให้ต้นกล้วยยังคงสวยงามต่อไป
9. ข้อใดไม่ถูกต้องในการเชิดใบตอง
- ก. ฉีกเป็นแผ่นกว้างพอประมาณสำหรับเชิด

- ข. ใช้ผ้านุ่มๆ ในการเช็ด
 - ค. เช็ดจากโคนไปหาปลายรี้ว
 - ง. ถ้าใบตองเปื้อนฝุ่นให้เช็ดด้วยผ้าที่ชุบน้ำพอหมาดๆ
10. ข้อใดไม่ถูกต้องในการดูแลชิ้นงานใบตองที่ประดิษฐ์เสร็จแล้ว
- ก. ในขณะแสดงชิ้นงาน ควรฉีดน้ำเป็นระยะๆ ให้ละอองเกาะติดเกาะใบตอง
 - ข. ถ้างานชิ้นใหญ่ให้นำไปแช่น้ำอย่างน้อย 3 ชั่วโมง หรือ 1 คืน
 - ค. ถ้าชิ้นงานเล็กให้ใส่ถุงพลาสติกรัดปากถุงให้แน่นนำไปแช่ตู้เย็นช่องฟิต
 - ง. เมื่อจบการแสดงชิ้นงาน ควรฉีดน้ำแล้วใช้ผ้าคลุมไว้เหมือนเดิม

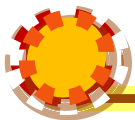

หน่วยที่ 1

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานใบตอง

ปัจจุบันนี้ การประดิษฐ์ใบตองเป็นสิ่งต่างๆ ได้ขยายวงกว้างขึ้นเป็นที่สนใจของประชาชนทั่วไปจนถึงชาวต่างชาติ ได้มีการจัดนิทรรศการกันตามสถานที่ต่างๆ หรือกระทั่งรายการโชว์ทางโทรทัศน์ ดังนั้นผู้ที่คิดประดิษฐ์หรือสนใจในวิชานี้จึงพยายามประยุกต์และพัฒนาให้มีรูปแบบหลากหลาย เพื่อเผยแพร่เอกลักษณ์อย่างหนึ่งของประเทศไทย

งานใบตองจึงเป็นเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมของคนไทยที่แสดงออกถึงความละเอียดอ่อน ความประณีต ความสวยงาม ของคนไทยสมัยโบราณ รู้จักการนำใบตองมาใช้ในการชีวิตประจำวัน เช่น นำมาห่ออาหาร นำมาประดิษฐ์ชิ้นงานอย่างสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็น ถาดใบตอง , กระถางลอย ,บายศรีต่าง ๆ ในงานพิธีกรรม เป็นต้น

สาระสำคัญ

งานใบตอง คือ การนำใบตองมา กรีด พับ ม้วน มาฉีก เจียน ตัด ให้เป็นสิ่งต่างๆ ด้วยการนำมาเย็บ ถัก สาน พั่น ตามลักษณะของการใช้งาน ด้วยความประณีต สวยงาม

ผลการเรียนรู้

1. สามารถบอกคุณค่าและความสำคัญของงานใบตองได้
2. สามารถอธิบายประเภทของงานใบตองลักษณะต่าง ๆ ได้
3. สามารถบอกวิธีการเตรียมวัสดุ – อุปกรณ์และการดูแลรักษาได้
4. สามารถอธิบายหลักการออกแบบและวิธีการรักษางานใบตองได้
5. สามารถคิดราคาต้นทุนและราคาขายได้
6. นักเรียนมีความรับผิดชอบ อดทน ประหยัด โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ใบความรู้ที่ 1

คุณค่าและประเภทของงานใบตอง

ในสมัยโบราณ มนุษย์เราใช้ใบตองมาทำกระทงใส่อาหาร ใส่ขนมต่าง ๆ หรือเมื่อสมัยก่อนที่ยังไม่มีเตารีดไฟฟ้าใช้มีแต่เตารีดถ่านก็ยังนำใบตองมารองรีดก่อนที่จะรีดเสื้อผ้า เพราะจะทำให้เตารีดลื่นรีดง่ายขึ้น การใช้ใบตองด้านต่างเริ่มมีการวิวัฒนาการมากขึ้นมีการนำประดิษฐ์เป็นรูปทรงในงานพิธีกรรมทางศาสนา ทำให้มีการประยุกต์มาเรื่อยๆ จนในปัจจุบันมีการประดิษฐ์งานใบตองอย่างสวยงามหลากหลายมากขึ้น

สาระสำคัญ

งานใบตอง คือการนำใบตอง มากรีด พับ ม้วน มาฉีก เจียน ตัด ให้เป็นสิ่งต่างๆ ตามที่ต้องการแล้วนำมาเย็บ ถัก สาน ขึ้น ตามลักษณะของการใช้งานอย่างประณีต สวยงาม

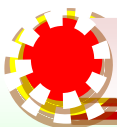
จุดประสงค์

1. บอกคุณค่าของงานใบตองได้
2. อธิบายประเภทของงานใบตองลักษณะต่าง ๆ

คำชี้แจง

ให้นักเรียนศึกษารายละเอียดเนื้อหาต่อไปนี้ แล้วปฏิบัติกิจกรรมที่ 1

คุณค่าของงานใบตอง

งานใบตอง เป็นงานที่แสดงถึงเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยที่สามารถประดิษฐ์ ประดอยวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ทุกบ้านเรือนมาใช้เป็นภาชนะห่อหุ้มอาหารและอีกหลากหลายรูปแบบได้อย่างวิจิตร สวยงาม ซึ่งความสำคัญและคุณค่าเหล่านั้น ได้แก่

1. ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ในชีวิตประจำวันของคนไทยนั้น มีการนำใบตองมาห่อขนม ห่ออาหารต่างๆ เช่น การห่อทรงสูง การห่อทรงเตี้ย ห่อขนมครก ห่อหมก ห่อขนมสอดไส้ ห่อข้าวต้มมัด ฯลฯ ช่วยทำให้ขนมและอาหารมีกลิ่นหอมน่ารับประทานและเป็นการใช้วัสดุที่ย่อยสลายได้ง่ายไม่เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

2. ประโยชน์โอกาสพิเศษ

2.1 งานประเพณี ใบตองมีประโยชน์มากมายในชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันสะท้อนรูปแบบชีวิตที่เรียบง่าย การสร้างสรรค์วัสดุจากธรรมชาติจนกลายเป็นงานประณีต วิจิตร สวยงาม และมีคุณค่า จนเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของความเป็นไทย เช่น บายศรี กระทงลอย เทียนจำนำพรรษา กระทงดอกไม้ ซึ่งเป็นงานประเพณีอันดีงามของชาวไทยและยังสืบทอดกันมาจนทุกวันนี้

2.2 งานวันสำคัญ สามารถใช้ใบตองมาประดิษฐ์ภาชนะใส่อาหารหรือขนมได้หลากหลายแบบ เช่น ถาดใบตอง กระเช้าใบตอง จานใบตอง เพื่อบอกให้บุคคลหรือผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ การจัดเลี้ยงในโอกาสพิเศษต่างๆ วันคล้ายวันเกิด เป็นต้น ซึ่งแสดงถึงความตั้งใจ ความเคารพนับถือ ก่อให้เกิดความซาบซึ้งทั้งผู้ให้และผู้รับและยังช่วยรักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยตลอดจนรักษาสິงแวดล้อม

2.3 งานพิธีทางศาสนา ใบตองถือว่าเป็นใบไม้มงคล นำมาประดิษฐ์เป็นงานที่ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา เช่น กระทงดอกไม้ กระทงลอย กระทงสังฆทาน กรวยอุปัชฌาย์ เป็นต้น

3. สร้างศิลปะมรดกทางวัฒนธรรมและสังคม ศิลปะการประดิษฐ์ใบตองเป็นสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการประดิษฐ์กระทง บายศรี พานสินสอด การประดิษฐ์ใบตองแต่ละอย่างล้วนสวยงามสดงดงาม ประณีตซึ่งแสดงถึงความเป็นคนที่มีจิตใจที่ละเอียดอ่อน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของไทยแขนงหนึ่งที่ไม่เหมือนชาติใดในโลก จึงสมควรที่เยาวชนรุ่นหลังจะต้องสืบทอดมรดกของชาตินี้ด้วยการรัก และหวงแหนไว้เป็นศิลปวัฒนธรรมประจำชาติสืบไป

4. คุณค่าทางด้านจิตใจ ผลพลอยได้ที่เกิดจากการประดิษฐ์งานใบตอง คือ

คุณค่าทางจิตใจ ขณะปฏิบัติงานย่อมเกิดความเพลิดเพลิน สุข ความละเอียดอ่อน ซึ่งเป็น การฝึกสมาธิในการทำงานทำให้มีจิตใจ เยือกเย็น สุขุม รอบคอบ มีความประณีต มี ระเบียบวินัย อดทน รวมทั้งเกิดความภาคภูมิใจในผลงานที่สำเร็จ

5. คุณค่าทางเศรษฐกิจ การประดิษฐ์งานใบตองนี้สามารถนำไปสร้างรายได้ ให้แก่ผู้ที่มีความสามารถทางด้านนี้ไม่ว่าจะเป็น การนำไปประกอบเป็นอาชีพถาวรหรืออาชีพ เสริม เช่น กระจงลอย การทำบายศรี กระจงดอกไม้ การจัดทำพานต่าง ๆ ในงานมงคล สมรส

ประเภทของงานใบตอง

การใช้ใบตองมาประดิษฐ์ แบ่งเป็นประเภทตามลักษณะการนำไปใช้งานที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ประเภทใช้ห่อหรือบรรจุอาหาร

1.1 การห่ออาหารหรือขนม เช่น การห่อสวม การห่อทรงเตี้ย การห่อทรงสูง ซึ่ง สามารถนำไปใช้บรรจุอาหารแห้ง เช่น ขนมสอดไส้ ห่อหมก การห่อข้าวเหนียวหน้าต่างๆ

1.2 กระจงใส่อาหารและขนม เช่น กระจงมุมเดียว กระจงสองมุม กระจงสี่ มุม เราสามารถนำมาห่ออาหารประเภทของแห้งหรือของแฉะที่มีน้ำซุกซลักได้แก่ ขนมกล้วย ขนมตาล ขนมต้มแดงต้มขาว

1.3 กระจงเข้าใบตอง เป็นชิ้นงานที่ประณีต ละเอียดอ่อน สวยงาม ส่วนมากจึงมักพบ ในโอกาสพิเศษ ใช้สำหรับบรรจุขนมไทยเพื่อนำไปกราบผู้ใหญ่ที่เคารพ เช่น กระจงเข้ามีหูใส่ขนม ไทยชนิดต่างๆ ตกแต่งด้วยดอกไม้สด สีส้น สวยงาม

1.4 ถาดใบตอง ใบตองสามารถประดิษฐ์เป็นถาดใบตองได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น ถาดรูปกลม ถาดรูปรี ถาดรูปหัวใจ โดยเย็บเป็นแบบต่างๆ เช่น ลายกลีบบัว ลาย เล็บครุฑ หรือลายผีเสื้อ นำมาบรรจุอาหารหรือผลไม้ในงานเลี้ยงต่าง ๆ

2. ประเภทกระจงดอกไม้

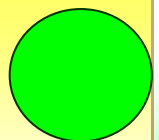
กระจงดอกไม้มีหลายรูปแบบ ซึ่งในแต่ละแบบผู้ประดิษฐ์พยายามพัฒนา และสร้างสรรค์ได้อย่างสวยงาม กระจงทุกๆ แบบสามารถนำไปใช้ได้หลายโอกาส เช่น ใช้เป็นเครื่องสักการบูชาพระรัตนตรัย ใช้เป็นเครื่องสักการะพระมหากษัตริย์และพระ ราชวงศ์นำไปกราบลาอุปสมบทและการขอขมาลาโทษ

3. ประเภทกระทงลอย

กระทงลอย คือ ภาชนะสำหรับใส่ดอกไม้ ธูป เทียน สิ่งของที่ลอยน้ำได้ มีหลายขนาด ทั้งกระทงขนาดเล็กและขนาดใหญ่ แล้วแต่การสร้างสรรค์ ส่วนใหญ่ประดิษฐ์จากใบตองซึ่งใช้ในเทศกาลวันลอยกระทง คือ ในวันเพ็ญเดือน 12 ตามความเชื่อว่าการลอยกระทงเพื่อเป็นการขอขมาแก่แม่คงคา (<http://www.sahavicha.com/>)

4. ประเภทบายศรี

ภาชนะใส่เครื่องสังเวยในพิธีทำขวัญ หรือ สู่ขวัญ จัดตกแต่งให้สวยงาม เป็นพิเศษด้วยใบตอง และดอกไม้สด มีข้าว ขนม ข้าวต้มเป็นเครื่องประกอบอันสำคัญ

กิจกรรมที่ 1

คุณค่าและประเภทของงานใบตอง

จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1.บอกคุณค่าของงานใบตองได้
- 2.อธิบายประเภทของงานใบตองลักษณะต่าง ๆ ได้

คำชี้แจง นักเรียนจับคู่คำและความหมายของคำที่กำหนดให้ ให้ถูกต้อง

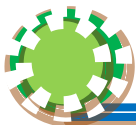
1. คุณค่าทางเศรษฐกิจ	ก. สร้างรายได้
2. คุณค่าทางจิตใจ	ข. ใช้เป็นเครื่องสักการบูชาพระรัตนตรัย
3. ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	ค. ภาชนะสำหรับใส่ดอกไม้ ธูปเทียน สิ่งของที่ลอยน้ำได้
4. ประโยชน์ในโอกาสพิเศษ	ง. สะดวกในการหยิบจับและช่วยให้ขนมและอาหารมีกลิ่นหอมน่ารับประทาน
5. สร้างศิลปะ มรดก ทางวัฒนธรรมและสังคม	จ. ทำให้มีจิตใจเยือกเย็น สุขุม รอบคอบ
6. เพื่อใช้ในการบรรจุอาหาร	ฉ. ภาชนะที่ตกแต่งสวยงามเป็นพิเศษเพื่อเป็นสำหรับใส่อาหารคาว – หวาน ในพิธีสังเวศบูชา
7. กระถางดอกไม้	ช. ถาดใบตอง กระเช้าใบตอง กระถางใส่ขนมและอาหาร
8. กระถางลอย	ซ. เป็นเอกลักษณ์ของไทยแขนงหนึ่งที่ไม่มีความชาติใดในโลกเหมือน
9. บายศรี	ฌ. ฉีก กรีด เจียน ตัด พับ ม้วน ให้เป็นสิ่งต่าง ๆ แล้วนำมาเย็บ ถัก สาน ผืน ตามลักษณะของการใช้งานด้วยความประณีต
10. ความหมายของงานใบตอง	ญ. ใบตองถือได้ว่าเป็นใบไม้มงคลนำมาประดิษฐ์เป็นงานที่ใช้ในพิธีทางศาสนา

ใบความรู้ที่ 2

การเตรียมวัสดุ-อุปกรณ์และการดูแลรักษา

การเตรียมวัสดุ-อุปกรณ์ เป็นสิ่งจำเป็นมากในงานประดิษฐ์ เพราะถ้าเตรียมอุปกรณ์ให้ครบและเพียงพอจะทำให้การทำงานสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น

สาระสำคัญ

การเตรียมใบตองที่ดีและเลือกใช้วัสดุ – อุปกรณ์ที่เหมาะสมจะช่วยให้การประดิษฐ์งานใบตองสามารถทำได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ไม่ยุ่งยากและงานที่ออกมามีความประณีตสวยงาม

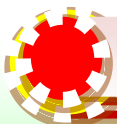
จุดประสงค์

1. สามารถอธิบายวิธีการเตรียมใบตองได้ถูกต้อง
2. สามารถบอกวัสดุ – อุปกรณ์ที่ใช้ในงานใบตองและการเก็บรักษาได้

คำชี้แจง

ศึกษารายละเอียดเนื้อหาต่อไปนี้ แล้วปฏิบัติกิจกรรมที่ 2

การเตรียมวัสดุ – อุปกรณ์และการรักษา

วัสดุ - อุปกรณ์ ในงานใบตองมีหลายประเภท และเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมีการวางแผน จัดเตรียมให้เหมาะสมกับงานและเพียงพอ เพื่อช่วยให้การทำงานเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ซึ่งวัสดุ - อุปกรณ์ที่สำคัญโดยทั่วไปมีดังนี้

1. **ใบตอง** ซึ่งเป็นวัสดุหลักในการประดิษฐ์ดังนั้นควรเลือกใบตองที่เหมาะสม ดังนี้

- 1.1 **ชนิดของใบตอง** ควรเลือกใช้ใบตองตานี เพราะมีความเนียนนุ่ม ไม่เปราะ ไม่ฉีกขาดง่าย มีความหนา-บางพอเหมาะ การห่อของเล็กๆน้อยๆ อาจใช้ใบตองกล้วยน้ำว้าได้ แต่ถ้าประดิษฐ์สิ่งของสวยงามประณีต เช่น กระถางดอกไม้ แจกัน เป็นต้น ต้องใช้เฉพาะใบตองตานีเท่านั้น

- 1.2 **อายุของใบตอง** ไม่ควรใช้ใบตองที่ยังอ่อนอยู่ เพราะไม่แข็งแรง เสียหายง่าย ฉีกขาดและชำรุดง่าย ไม่คงรูปทรงที่ต้องการ ใบตองที่แก่เกินไปก็ไม่ควรใช้ เพราะอายุการใช้งานสั้น เหลือเร็ว ดังนั้นจึงควรเลือกใบตองที่มีอายุปานกลาง คือเริ่มมีสีเขียวแก่ ใบโตเต็มที่

- 1.3 **เวลาในการตัดใบตองจากต้น** ถ้าต้องการตัดใบตองจากต้นแล้วใช้งานได้ทันที ไม่ต้องเสียเวลาผึ่งให้นุ่ม ควรเลือกตัดในตอนเช้า เวลาสาย ให้น้ำค้างที่เกาะอยู่บนใบตองเริ่มแห้ง ในตอนเย็นแดดอ่อนๆ ใบตองที่สลับแดดในตอนเช้าที่แดดจัดนั้นเริ่มฟื้นตัวและแข็งแรงขึ้น แต่อย่ารอให้เย็นใกล้ค่ำ เพราะนอกจากจะมองเห็นสีไม่ถนัดแล้ว อาจเกิดอันตรายได้ การตัดใบตองเพื่อรอจำหน่ายหรือรอการใช้งานนานๆ จำเป็นต้องตัดเมื่อรุ่งเช้าหรือเช้าตรู่ เพื่อจะได้ใบตองสดกรอบ ม้วนพับไว้ได้นานๆ ไม่เหี่ยวง่าย

- 1.4 **วิธีตัดใบตองจากต้น** ควรตัดให้เหลือหูใบตอง (ส่วนใบที่โคนก้านทางใบตอง) ติดอยู่กับต้นเล็กน้อย เพื่อให้ช่วยทำหน้าที่สังเคราะห์แสงเลี้ยงส่วนก้านและกาบไม่ให้เน่าและเหี่ยวแห้ง รุงรัง ต้นพอม ถ้าตัดใบตองถูกวิธี ต้นกล้วยจะดูเรียบร้อยสวยงาม ต้นอวบ อ้วนสมบูรณ์ดี

- 1.5 **วิธีเช็ดใบตอง** ควรเช็ดใบตองออกจากก้าน และฉีกเป็นแผ่นกว้างพอจับ

เช็ดถนัดส่วนมือ ใช้ผ้าฝ้ายเนื้อนุ่มแห้งสะอาด เช็ดจากโคนนิ้วไปหาปลายนิ้วใบตอง ถ้ามีรอยเปื้อนเล็กน้อยเฉพาะแห่ง ใช้ผ้าหมาดๆ เช็ดออก ถ้าเป็นรอยติดแน่นให้ฉีกทิ้ง แต่ถ้ามีคราบฝุ่นเกาะหนาเตอะทั่วทั้งใบให้ล้างน้ำให้สะอาด ผึ่งให้น้ำแห้งแล้วเช็ดอีกครั้งถ้าจำเป็น ส่วนการเย็บใบตองเป็นภาชนะใส่ขนม อาหารรับประทานนั้น เมื่อเย็บเสร็จแล้วควรล้างน้ำให้สะอาดก่อนใช้

1.6 การตัด ถ้าต้องการใช้ใบตองรูปกลมหลายๆแผ่นในการเย็บกระทงจิบมุมสำหรับใส่ขนมหรืออาหาร ควรฉีกใบตองกว้างเท่าที่ต้องการ หาถ้วยกลมมาทำแบบซีตรอยแล้วใช้กรรไกรตัดหรือใช้มีดคมๆ กรีดตามแบบภาชนะบนเขียน

1.7 การฉีก ควรใช้ปลายเข็มหมุดจิกแล้วฉีก ถ้ามีเล็บมือจะใช้เล็บหัวแม่มือก็ได้ ควรก่อนไปทางปลายใบเลยกลางใบไปประมาณ 1-1.5 นิ้ว ชั้นที่ใช้เป็นแบบหันหน้าवलขึ้น และใช้ชั้นเดียวตลอดเพื่อให้ขนาดไม่คลาดเคลื่อน

การเก็บรักษาใบตอง

ถ้าต้องการให้ใบตองสดทนนาน เมื่อประดิษฐ์เสร็จแล้วต้องแช่น้ำอย่างน้อย 3 ชั่วโมงหรือ 1 คืน แล้วนำมาวางในภาชนะแล้วคลุมด้วยผ้าชุบน้ำหมาดๆ จะอยู่ได้ 3-5 วัน แต่ถ้างานชิ้นไม่ใหญ่มาก นำใส่ถุงพลาสติกรัดปากถุงให้แน่น เก็บในตู้เย็นก็สามารถเก็บได้นานประมาณ 1 เดือน (www.aksorn.com/lib/detail.php?topicid)

2. ผ้าเช็ดใบตอง ควรใช้ผ้าฝ้ายหรือผ้าเนื้อนุ่มที่ดูดซึมน้ำได้ดี เช็ดทำความสะอาดใบตองก่อนทุกครั้งเมื่อนำใบตองมาประดิษฐ์ชิ้นงาน

3. ผ้าขาวบาง ใช้สำหรับเมื่อประดิษฐ์ชิ้นงานเสร็จ ใช้ผ้าขาวบางชุบน้ำบิดน้ำพอหมาดๆ พับทบ 2 ชั้น ห่องานหรือคลุมงานใบตองให้เรียบร้อย

4. กรรไกร ที่จะใช้ในงานใบตองควรเลือกใช้ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ เช่น กรรไกรขนาดใหญ่ เหมาะสำหรับตัดใบตองหนาๆ กรรไกรขนาดเล็ก เหมาะสำหรับตัดด้ายและควรเลือกกรรไกรที่รูปทรงเหมาะสมมือ

น้ำหนักเบาสะดวกในการใช้งาน

5. **ด้าย** ที่ใช้สำหรับงานใบตอง ควรเป็นด้ายสีเขียวยหรือสีที่กลมกลืนกับใบตอง เบอร์ 60 โดยใช้ด้าย 2 เส้นในการเย็บงานใบตอง เพราะด้ายเส้นเดียวจะมีความคมตัดใบตองขาดได้ง่าย

6. **มีดคัตเตอร์หรือมีดเล็ก** ใช้สำหรับตัดใบตอง

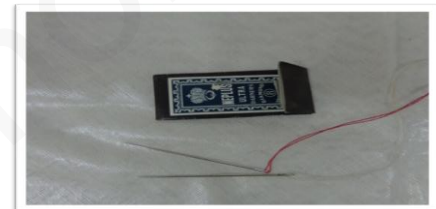
7. **เข็มสั้นหรือเข็มมือ** นิยมใช้เบอร์ 8 หรือ เบอร์ 9 เลือกใช้ขนาดยาวรูเข็มกว้าง สะดวกในการร้อยด้ายและไม่เป็นสนิม

8. **เข็มหมุดหรือตะปูเข็ม** ส่วนใหญ่นำมาใช้ ในการติดกลีบตองแต่งกระทงลอย พานพุ่ม กระทง ดอกไม้ ควรเลือกใช้ชนิดตัวเล็กยาว ซึ่งมีทั้งแบบมีหัว และไม่มีหัวทั้งนี้ให้เลือกตามความเหมาะสมของชิ้นงาน

9. **ไม้บรรทัด** ใช้สำหรับวัดขนาดของส่วนประกอบต่างๆ ของชิ้นงาน ควรเลือกที่เห็นเส้นและ บรรทัดชัดเจน มีความยาวหลายขนาด แล้วเลือกใช้ ที่เหมาะสมกับชิ้นงาน

10. **เชียง** สำหรับรองตัดใบตอง

11. **ไม้กลัด** เป็นไม้ไผ่เหลาขนาดพอเหมาะ กับงาน ปลายทั้งสองข้างแหลม เหมาะสำหรับใช้ กลัดทำภาชนะใบตองหรือกลัดทำมูมหรือห่อใบตอง หรือสำหรับปักดอกไม้หรือยึดใบตอง

12. กระบอกฉีdnน้ำ ใช้สำหรับฉีดพรมน้ำ

ในงานใบตองขณะประดิษฐ์ชิ้นงานและงานที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว เป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับงานใบตองมาก ควรเลือกใช้กระบอกฉีdnน้ำที่มีละอองน้ำเป็นละอองฝอย และพ่นน้ำได้มากขนาดเหมาะสมมือและน้ำหนักเบา

13. อุปกรณ์อื่นๆ ที่อาจจำเป็นในแต่ละงาน

เช่น ลวด กรรไกรตัดลวด วงเวียน ถาด กะละมัง ภาชนะต่างๆ เป็นต้น ควรจัดหาและเลือกใช้ให้เหมาะสมทั้งขนาดและคุณสมบัติที่ต้องการ

การดูแลรักษา วัสดุ – อุปกรณ์ ใช้ในงานใบตอง

การดูแลรักษา วัสดุ – อุปกรณ์ ที่ใช้ในงานใบตองควรปฏิบัติให้ถูกวิธี ตามความเหมาะสมของแต่ละชนิด ดังนี้

1. ใบตอง การเก็บรักษาเพื่อให้ใบตองสดสีเขียว ควรนำใส่ถุงพลาสติกมัดปากถุงให้แน่นแล้วนำไปไว้ในตู้เย็น ก่อนใช้นำผึ่งลมหรือแสงแดดอ่อน ๆ
2. วัสดุ – อุปกรณ์ที่เป็นโลหะ ก่อนใช้ตรวจสอบให้เรียบร้อยพบชำรุดควรซ่อมให้เรียบร้อยและหลังใช้ควรทำความสะอาดโดยการล้างน้ำ เช็ดให้แห้งเช็ดด้วยน้ำมันก๊าดสนิมเก็บไว้ในซองหรือที่เก็บให้เรียบร้อย
3. การเก็บวัสดุ – อุปกรณ์อื่น ๆ ควรเก็บไว้ในตะกร้าหรือภาชนะให้เรียบร้อยเพื่อความสะดวกในการใช้งาน

กิจกรรมที่ 2

การเตรียมวัสดุ-อุปกรณ์และการดูแลรักษา

จุดประสงค์การเรียนรู้

บอกคุณค่าของงานใบตองได้

คำชี้แจง นักเรียนตอบคำถามลงในช่องว่างที่กำหนดให้

1. บอกข้อควรคำนึงถึงลักษณะของใบตองที่ดีที่จะนำมาประดิษฐ์ชิ้นงานใบตองมาอย่างน้อย 5 ข้อ (5 คะแนน)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. บอกชื่อวัสดุ – อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการงานใบตองมาอย่างน้อย 5 ชื่อ (5 คะแนน)

.....

.....

.....

.....

.....

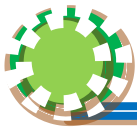
.....

ใบความรู้ที่ 3

หลักการออกแบบงานใบตอง

การออกแบบเป็นหัวใจในการประดิษฐ์ชิ้นงานใบตอง เพราะการประดิษฐ์ชิ้นงานจะเน้นความคิดสร้างสรรค์ สัดส่วน รูปทรง และความประณีตสวยงาม

สาระสำคัญ

หลักการออกแบบงานใบตองโดยทั่วไปมี 6 ข้อ คือ 1.รูปร่างและรูปทรง 2.สีสันท 3.วัสดุในการประดิษฐ์ 4.โอกาสที่ใช้ 5.แรงงานและเวลา 6.ความคิดริเริ่ม ดังนั้นเตรียมใบตองที่ดีและเลือกใช้วัสดุ – อุปกรณ์ที่เหมาะสมจะช่วยให้การประดิษฐ์งานใบตองทำได้สะดวก รวดเร็วและงานที่ออกมามีความประณีตสวยงาม

จุดประสงค์

1. บอกหลักการออกแบบงานใบตองได้
2. บอกวิธีดูแลรักษาผลงานที่สำเร็จให้สด ทนทานได้

คำชี้แจง

ศึกษารายละเอียดเนื้อหาต่อไปนี้ แล้วปฏิบัติกิจกรรมที่ 2

หลักการออกแบบงานใบตองที่ดี

การออกแบบเป็นหัวใจสำคัญในการประดิษฐ์ชิ้นงาน เพราะการประดิษฐ์ชิ้นงานต้องเน้นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเหมาะสม รูปทรง สัดส่วน ความประณีตสวยงาม

หลักการออกแบบโดยทั่วไป มีดังนี้

1. **รูปร่างและรูปทรง** ความกว้าง ความยาวและความสูงของชิ้นงานต้องได้สัดส่วนสัมพันธ์กัน รวมถึงส่วนประกอบอื่นๆ ต้องเป็นแนวทางเดียวกัน
2. **สีสันท** เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการออกแบบ ซึ่งมีส่วนช่วยให้ชิ้นงานนั้นดูโดดเด่นสวยงาม โดยสีสันทที่ได้ของชิ้นงานได้มาจากสีของดอกไม้ ใบไม้ ที่ใช้
3. **วัสดุในการประดิษฐ์** ควรเลือกวัสดุชนิดใหม่ๆ มาประดิษฐ์ชิ้นงานเพื่อความแปลกใหม่หรือความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. **โอกาสที่ใช้** ต้องทราบก่อนว่าจะประดิษฐ์ชิ้นงานเนื่องในโอกาสอะไร เช่น ใช้สำหรับการประกวด ใช้ในชีวิตประจำวันหรือเพื่อการค้า
5. **แรงงานและเวลา** ผู้ประดิษฐ์ต้องทราบว่ามีความรู้ที่จะช่วยมากน้อยเท่าไรหรือมีเวลาเตรียมงานกี่วัน เพื่อที่จะได้มีการออกแบบที่สอดคล้องกับวันเวลาและแรงงาน
6. **ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์** งานใบตองจำเป็นต้องมีการนำดอกไม้สด มาผสมผสาน เพื่อเพิ่มสีสันทให้กับชิ้นงานหรือการไล่น้ำของใบตองเพื่อให้เกิดความโดดเด่นสวยงามประทับใจ

การดูแลรักษาผลงาน

ชิ้นงานใบตองที่ประดิษฐ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ถ้าต้องการให้ใบตองสด ทนนาน มีวิธีการดูแลรักษา ดังนี้

1. ต้องนำไปแช่น้ำอย่างน้อย 3 ชั่วโมง หรือ 1 คืน แล้วนำมาวางในภาชนะใช้ผ้าขาวบางชุบน้ำพอหมาด ๆ แล้วคลุมชิ้นงานให้มิดชิดจะอยู่ได้ 3 – 5 วัน แต่ถ้าชิ้นงานไม่ใหญ่มากก็นำใส่ถุงพลาสติกมัดปากถุงให้แน่น เก็บไว้ในตู้เย็นชั้นล่างสุด (ชั้นใส่ผัก) ที่อุณหภูมิประมาณ 2-5 องศาเซลเซียส จะสามารถเก็บได้นานประมาณ 1 เดือน
2. ขณะที่จัดแสดงชิ้นงาน ควรฉีดพรมน้ำเป็นระยะ ๆ ให้ละอองน้ำเกาะติด เพื่อให้ใบตองดูเขียว และสดอยู่เสมอ
3. เมื่อจบการแสดงผลงาน ควรฉีบน้ำแล้วใช้ผ้าคลุมไว้เหมือนเดิม

กิจกรรมที่ 3

หลักการออกแบบและดูแลรักษางานใบตอง

จุดประสงค์การเรียนรู้

อธิบายหลักการออกแบบและการรักษาชิ้นงานใบตองที่ถูกต้องได้

คำชี้แจง ให้นักเรียน ✓ ลงหน้าข้อที่ถูกและใส่เครื่องหมาย X หน้าข้อที่ผิด (5 คะแนน)

- 1. ไม่ควรฉีบน้ำบ่อยๆ เพราะอาจทำให้ใบตองกรอบและเสียหายเร็วขึ้น
- 2. ชิ้นงานที่ใหญ่ควรนำไปแช่น้ำ 3 ชั่วโมงหรือ 1 คืน แล้วนำมาวางในภาชนะใช้ผ้าขาวบางชุบน้ำพอหมาด ๆ แล้วคลุมชิ้นงานให้มิดชิดจะอยู่ได้ 3-5 วัน
- 3. เมื่อจบการแสดงชิ้นงาน ควรฉีบน้ำแล้วใช้ผ้าคลุมไว้เหมือนเดิม
- 4. แต่ถ้าชิ้นงานไม่ใหญ่มากก็นำใส่ถุงพลาสติกมัดปากถุงให้แน่น เก็บไว้ในตู้เย็นช่องฟิต
- 5. ถ้าใส่ถุงรัดให้แน่นเก็บไว้ในตู้เย็นช่องแช่ผักจะเก็บไว้ได้นาน 1 เดือน

คำชี้แจง นักเรียนตอบคำถามลงในช่องว่างที่กำหนดให้

1. บอกข้อควรคำนึงถึงในการออกแบบการประดิษฐ์ชิ้นงานใบตองอย่างน้อย 5 ข้อ (5 คะแนน)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบความรู้ที่ 4

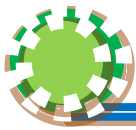
หลักการคิดราคาต้นทุนและราคาขาย

งานใบตองเป็นงานที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้ประดิษฐ์และสามารถเพิ่มรายได้โดยอาจทำอาชีพหลักและอาชีพเสริม ดังนั้นผู้ประติษฐ์งานใบตองควรมีความรู้ในหลักการคิดราคาต้นทุนและราคาขาย

สาระสำคัญ

หลักการคิดราคาต้นทุน ราคาขาย คิดจากราคาวัสดุรวมกับค่าแรงและกำไรที่ต้องการแล้วจึงกำหนดเป็นราคาขาย

จุดประสงค์

สามารถอธิบายหลักการคิดราคาต้นทุนและราคาขายได้ถูกต้อง

คำชี้แจง

ศึกษารายละเอียดเนื้อหาต่อไปนี้ แล้วปฏิบัติกิจกรรมที่ 4

หลักการคิดราคาต้นทุนและราคาขาย

การคำนวณต้นทุนและการคิดราคาขายงานใบตอง

การนำงานประดิษฐ์มาจำหน่ายให้กับลูกค้า เพื่อให้เกิดความคุ้มค่ากับฝีมือแรงงาน จึงควรมีการคิดต้นทุน กำไร และการกำหนดราคาขายให้ชัดเจน เพื่อให้กิจการค้าขายสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่นไม่ขาดทุน

ต้นทุน คือ ทุนเดิมหรือทรัพย์สินทั้งหมดที่เรานำมาใช้จ่ายในการผลิตงานประดิษฐ์ การคำนวณต้นทุน คิดได้จากค่าวัสดุ-อุปกรณ์ ค่าเสื่อมสภาพของอุปกรณ์ รวมทั้งค่าแรงงานในการผลิตชิ้นงานด้วย

กำไร คือ ราคาสินค้าที่ขายได้เงินมากกว่าราคาซื้อหรือมากกว่าราคาต้นทุนในการผลิต การหาคำไรที่เหมาะสม ทำได้โดยการ เพิ่มต้นทุนรวมขึ้นอีก 20-80 %

ราคาขาย คือ ราคาที่ขายสินค้าที่อาจมากกว่าหรือน้อยกว่าต้นทุนก็ได้

ขาดทุน คือ ราคาที่ขายสินค้าได้เงินน้อยกว่าราคาซื้อหรือน้อยกว่าต้นทุนในการผลิต

$$\text{ราคาขาย} = \text{ราคาต้นทุน} + \text{ค่าแรง} + \text{กำไร}$$

ตัวอย่าง การคิดราคาต้นทุน และการกำหนดราคาขายงานใบตอง

ณเดช ประดิษฐ์กระทงลอยขายในเทศกาลลอยกระทง ประจำปี 2556 จำนวน 40 กระทง ถ้าต้องการขายกระทงลอยให้ได้กำไรร้อยละ 60 ต้องกำหนดราคาขายเท่าไร โดยมีค่าใช้จ่ายในการทำกระทงดังนี้

1. ค่าใบตอง	จำนวน 8 มัด	เป็นเงิน	40	บาท
2. ค่าธูป	จำนวน 2 มัด	เป็นเงิน	20	บาท
3. ค่าดอกดาวเรือง	จำนวน 2 ถัง	เป็นเงิน	100	บาท
4. ค่าตะปูหมุด	จำนวน 2 กก.	เป็นเงิน	120	บาท
5. ค่าเทียน	จำนวน 8 ถ้วย	เป็นเงิน	40	บาท
6. ค่าแรงงาน	200	บาท		

วิธีคิด

ขั้นที่ 1 คิดต้นทุนในการผลิตทั้งหมด โดยคิดจากค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการทำกระทงลอย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ต้นทุนที่เป็นตัวเงิน} &= \text{ค่าใบตอง} + \text{ค่าธูป} + \text{ค่าดอกดาวเรือง} + \text{ค่าดอกดาวเรือง} + \text{ค่าเทียน} + \text{ค่าแรงงาน} \\ &= 40 + 20 + 100 + 120 + 40 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 &= 320 \text{ บาท} \\
 \text{ต้นทุนที่ไม่เป็นตัวเงิน} &= \text{ค่าแรงที่ใช้ในการทำกระทง} = 300 \text{ บาท} \\
 \text{รวมต้นทุนทั้งหมด} &= 320+300 = 620 \text{ บาท}
 \end{aligned}$$

ขั้นที่ 2 คิดกำไรที่ต้องการ ร้อยละ 50 ของราคาต้นทุน คิดโดยนำผลลัพธ์ค่าใช้จ่ายในการผลิตขึ้นงาน คูณ ด้วย กำไรที่ต้องการแล้วหารด้วย 100 ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{กำไรที่ต้องการ ร้อยละ 60 ของราคาต้นทุน} &= (320 \times 60) \div 100 \\
 &= 192 \text{ บาท}
 \end{aligned}$$

ขั้นที่ 3 คิดราคาขายกระทงลอยทั้งหมด คิดโดยนำผลลัพธ์ของกำไรทั้งหมดบวกค่าใช้จ่ายในการผลิตขึ้นงาน ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ราคาขายกระทงลอยทั้งหมด} &= 192+620 \\
 &= 812 \text{ บาท}
 \end{aligned}$$

ขั้นที่ 4 คิดราคาขายกระทงลอย กระทงละ คิดโดยการนำราคาขายผลผลิตทั้งหมดหาร ด้วย จำนวนผลผลิต ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ราคาขายกระทงลอย กระทงละ} &= 812 \div 40 \\
 &= 20.3 \text{ บาท}
 \end{aligned}$$

นั่นคือ ถ้าลงทุนทำกระทงจำนวน 40 กระทง จะมีต้นทุน 620 บาท และถ้าต้องการขายให้ได้กำไรร้อยละ 60 จะต้องขายกระทง ๆ ละ 20.3 บาท

กิจกรรมที่ 4

หลักการคิดราคาต้นทุนและราคาขาย

จุดประสงค์การเรียนรู้

อธิบายหลักการคิดราคาต้นทุนและราคาขายได้ถูกต้อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมดังต่อไปนี้ โดยใช้เวลา 20 นาที

1.ให้นักเรียนนำคำตอบที่กำหนดให้เติมหน้าข้อความให้ถูกต้อง (5 คะแนน)

ก. ราคาขาย

ข. กำไร

ค. ขาดทุน

ง. ต้นทุน

..... 1. ราคาที่ขายสินค้าได้เงินน้อยกว่าที่ซื้อมาหรือน้อยกว่าต้นทุนการผลิต

..... 2. ราคาต้นทุนรวมกับค่าแรงและกำไรที่ต้องการ

..... 3. ราคาที่ขายสินค้าไป

..... 4. ราคาสินค้าที่ขายได้เงินมากกว่าที่ซื้อมาหรือมากกว่าต้นทุนการผลิต

..... 5. ค่าวัสดุ-อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตงานรวมทั้งค่าแรงในการผลิต

2. ให้นักเรียนเติมคำตอบลงในช่องว่างให้ถูกต้อง (5 คะแนน)

“ ญาญ่าประดิษฐ์กระทงลอยขายใกล้ ๆ ร้านของ ณเดช ในเทศกาลลอยกระทง
จำนวน 50 กระทง จ่ายค่าวัสดุ-อุปกรณ์ทั้งหมด 400 บาท คิดค่าแรงในการทำ 300 บาท และ
ต้องการกำไร ร้อยละ 30 ”

1. ค่าแรงในการประดิษฐ์กระทงลอย จำนวน..... บาท

2. ต้นทุนในการประดิษฐ์กระทงลอย จำนวน..... บาท

3. ขายกระทงลอยทั้งหมดได้เงิน จำนวน..... บาท

4. ค่าวัสดุในการประดิษฐ์กระทงลอย จำนวน..... บาท

5. ต้องการกำไรร้อยละ 30 ต้องขายกระทงลอย กระทงละ บาท

แบบทดสอบหลังเรียน

หน่วยที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานใบตอง

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในช่องใต้ตัวเลือก ก ข ค ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว ในกระดาษคำตอบโดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 10 นาที

1. ข้อใดไม่ถูกต้องในการเชิดใบตอง
 - ก. ฉีกเป็นแผ่นกว้างพอประมาณสำหรับเชิด
 - ข. ใช้ผ้านุ่มๆ ในการเชิด
 - ค. เชิดจากโคนไปหาปลายรีว
 - ง. ถ้าใบตองเปื้อนฝุ่นให้เชิดด้วยผ้าที่ชุบน้ำพอหมาดๆ
2. ข้อใดไม่ควรปฏิบัติในการออกแบบงานใบตอง
 - ก. คำนึงถึงรูปร่าง รูปทรงของงานที่จะประดิษฐ์
 - ข. คำนึงถึงราคาของงาน
 - ค. คำนึงถึงสีสัน ความคิดสร้างสรรค์ในงานใบตอง
 - ง. คำนึงถึงโอกาสที่จะใช้งานใบตอง
3. การเชิดใบตองที่ถูกต้อง คือข้อใด
 - ก. เชิดจากโคนใบตองไปหาปลายรีวใบตองใบตอง
 - ข. เชิดขวางทางใบตอง
 - ค. เชิดเป็นวงกลม
 - ง. เชิดจากปลายรีวใบตองไปหาโคน
4. ข้อใดไม่ถูกต้องในการดูแลชิ้นงานใบตองที่ประดิษฐ์เสร็จแล้ว
 - ก. ในขณะที่แสดงชิ้นงาน ควรฉีดน้ำเป็นระยะๆ ให้ละอองเกาะติดเกาะใบตอง

- ข. ถ้างานชิ้นใหญ่ให้นำไปแช่น้ำอย่างน้อย 3 ชั่วโมง หรือ 1 คืน
ค. ถ้างานชิ้นเล็กให้ใส่ถุงพลาสติกรัดปากถุงให้แน่นนำไปแช่ตู้เย็นช่องฟิต
ง. เมื่อจบการแสดงชิ้นงาน ควรฉีdnน้ำแล้วใช้ผ้าคลุมไว้เหมือนเดิม
5. ลักษณะเด่นของใบตองตานีคือข้อใด
ก. มีความเหนียว
ข. มีสีเขียวเข้ม
ค. เส้นทางใบตองกว้าง
ง. ถูกทุกข้อ
6. งานใบตองประเภทใดเหมาะสมที่จะใช้ในงานเลี้ยงสังสรรค์
ก. กระถางลอย
ข. ถาดใบตอง
ค. บ้ายศรีปากชม
ง. ไม่มีขอกถูก
7. หลักการคิดราคาขาย คิดจากสิ่งใด
ก. ราคาทุนรวมกับค่าแรงรวมกับกำไรที่ต้องการ
ข. ราคาทุนรวมกับกำไรที่ต้องการรวมกับค่าเสียเวลา
ค. ราคาทุนรวมกับค่าแรง
ง. ราคาทุนรวมกับกำไร
8. ข้อใดคือคุณค่าของงานใบตองทางด้านจิตใจ
ก. มีความประณีตเรียบร้อยสวยงาม
ข. มีความสามารถในการประดิษฐ์งานใบตอง
ค. เกิดความภาคภูมิใจในผลงาน
ง. มีรายได้เพิ่มมากขึ้น
9. ข้อใดไม่ถูกต้อง
ก. ตะปูหมุด ใช้ติดกลีบตองแต่งกระถางลอย
ข. ผ้าขาวบางสำหรับเช็ดทำความสะอาดใบตอง
ค. ไม้กลัดสำหรับปักดอกไม้และหรือยึดใบตอง
ง. เข็มสั้นหรือเข็มมือ เบอร์ 9 สำหรับงานละเอียด
10. ข้อใดถูกต้อง
ก. ควรใช้ใบตองที่อ่อนอยู่เพราะอ่อนและสีสวยงาม

- ข. เวลาในการตัดใบตองที่ดีที่สุดคือเวลาเที่ยงวันเพราะใบตองจะอ่อนเร็ว
- ค. การฉีกใบตองต้องตัดเส้นตองออกเสียก่อนจะทำให้ฉีกง่าย
- ง. การตัดใบตองควรให้เหลือหูใบตองเพราะจะทำให้ต้นกล้วยยังคงสวยงามต่อไป

ภาคผนวก

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

ตอนที่ 1 ลักษณะและประวัติการเพาะเห็ดนางฟ้า

ข้อ	ตัวเลือก
1	ง
2	ง
3	ก
4	ข
5	ค
6	ก
7	ค
8	ข
9	ง
10	ค

เฉลยกิจกรรมที่ 1

คุณค่าและประเภทของงานใบตอง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกคุณค่าของงานใบตองได้

2. อธิบายประเภทของงานใบตองลักษณะต่าง ๆ ได้

คำชี้แจง นักเรียนจับคู่คำและความหมายของคำที่กำหนดให้ ให้ถูกต้อง

ก.. 1. คุณค่าทางเศรษฐกิจ	ก. สร้างรายได้
จ.. 2. คุณค่าทางจิตใจ	ข. ใช้เป็นเครื่องสักการบูชาพระรัตนตรัย
ง.... 3. ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	ค. ภาชนะสำหรับใส่ดอกไม้ ธูปเทียน สิ่งของที่ลอยน้ำได้
ญ. 4. ประโยชน์ในโอกาสพิเศษ	ง. สะดวกในการหยิบจับและช่วยให้ขนมและอาหารมีกลิ่นหอมน่ารับประทาน
ช. 5. สร้างศิลปะ มรดก ทางวัฒนธรรมและสังคม	จ. ทำให้มีจิตใจเยือกเย็น สุขุม รอบคอบ
ซ. 6. เพื่อใช้ในการบรรจุอาหาร	ฉ. ภาชนะที่ตกแต่งสวยงามเป็นพิเศษเพื่อเป็นสำหรับใส่อาหารคาว – หวาน ในพิธีสังเวศบูชา
ข. 7. กระถางดอกไม้	ช. ถาดใบตอง กระเช้าใบตอง กระถางใส่ขนมและอาหาร
ค. 8. กระถางลอย	ซ. เป็นเอกลักษณ์ของไทยแขนงหนึ่งที่ไม่มีการติดในโลกล้อมรอบ
ฉ. 9. บายศรี	ฌ. ฉีก กรีด เจียน ตัด พับ ม้วน ให้เป็นสิ่งที่ต่าง ๆ แล้วนำมาเย็บ ถัก สาน ผืน ตามลักษณะของการใช้งานด้วยความประณีต
ญ. 10. ความหมายของงานใบตอง	ฎ. ใบตองถือได้ว่าเป็นใบไม้มงคลนำมาประดิษฐ์เป็นงานที่ใช้ในพิธีทางศาสนา

เฉลยกิจกรรมที่ 2

การเตรียมวัสดุ-อุปกรณ์และการดูแลรักษา

จุดประสงค์การเรียนรู้

บอกคุณค่าของงานใบตองได้

คำชี้แจง นักเรียนตอบคำถามลงในช่องว่างที่กำหนดให้

1. บอกข้อควรคำนึงถึงลักษณะของใบตองที่ดีที่จะนำมาประดิษฐ์ชิ้นงานใบตองมาอย่างน้อย 5 ข้อ (5 คะแนน)

1.1. ชนิดของใบตอง

1.2. อายุของใบตอง

1.3. เวลาในการตัดใบตอง

1.4. การตัดใบตอง

1.5. การเช็ดใบตอง

1.6. การฉีกใบตอง

2. บอกชื่อวัสดุ – อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในงานใบตองมาอย่างน้อย 5 ชื่อ (5 คะแนน)

2.1. ใบตอง

2.2. เข็ม

2.3. ด้าย

2.4. กรรไกร

2.5. เข็มหมุด

2.6. ไม้บรรทัด

2.7. ผ้าขาวบาง

คำตอบอื่นอยู่ในดุลพินิจของครูผู้สอน

เฉลยกิจกรรมที่

3

หลักการออกแบบและดูแลรักษางานใบตอง

จุดประสงค์การเรียนรู้

อธิบายหลักการออกแบบและการรักษาชิ้นงานใบตองที่ถูกต้องได้

คำชี้แจง ให้นักเรียน ✓ ลงหน้าข้อที่ถูกและใส่เครื่องหมาย X หน้าข้อที่ผิด (5 คะแนน)

- X.....1. ไม่ควรฉีdn้ำบ่อยๆ เพราะอาจทำให้ใบตองกรอบและเสียหายเร็วขึ้น
- ✓2. ชิ้นงานที่ใหญ่ควรนำไปแช่น้ำ 3 ชั่วโมงหรือ 1 คืน แล้วนำมาวางในภาชนะ
ใช้ผ้าขาวบางชุบน้ำพอหมาด ๆ แล้วคลุมชิ้นงานให้มิดชิดจะอยู่ได้ 3-5 วัน
- ✓3. เมื่อจบการแสดงชิ้นงาน ควรฉีdn้ำแล้วใช้ผ้าคลุมไว้เหมือนเดิม
- X.....4. แต่ถ้าชิ้นงานไม่ใหญ่มากก็นำใส่ถุงพลาสติกมัดปากถุงให้แน่น เก็บไว้ใน
ตู้เย็นช่องฟิต
- ✓5. ถ้าใส่ถุงรัดให้แน่นเก็บไว้ในตู้เย็นช่องแช่ผักจะเก็บไว้ได้นาน 1 เดือน

คำชี้แจง นักเรียนตอบคำถามลงในช่องว่างที่กำหนดให้

1. บอกข้อควรคำนึงถึงในการออกแบบการประดิษฐ์ชิ้นงานใบตองอย่างน้อย 5 ข้อ (5
คะแนน)

1.1. รูปร่างและรูปทรง

1.2 สีส้น

1.3 วัสดุในการประดิษฐ์

1.4 โอกาสที่ใช้

1.5 แรงงานและเวลา

1.6 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

คำตอบอื่นอยู่ในดุลพินิจของครูผู้สอน

เฉลยกิจกรรมที่ 4

หลักการคิดราคาต้นทุนและราคาขาย

จุดประสงค์การเรียนรู้

อธิบายหลักการคิดราคาต้นทุนและราคาขายได้ถูกต้อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมดังต่อไปนี้ โดยใช้เวลา 20 นาที

1. ให้นักเรียนนำคำตอบที่กำหนดให้เติมหน้าข้อความให้ถูกต้อง (5 คะแนน)

- ก. ราคาขาย
- ข. กำไร
- ค. ขาดทุน
- ง. ต้นทุน

-ค..... 1. ราคาที่ขายสินค้าได้เงินน้อยกว่าที่ซื้อมาหรือน้อยกว่าต้นทุนการผลิต
-ง..... 2. ราคาต้นทุนรวมกับค่าแรงและกำไรที่ต้องการ
-ก..... 3. ราคาที่ขายสินค้าไป
-ข..... 4. ราคาสินค้าที่ขายได้เงินมากกว่าที่ซื้อมาหรือมากกว่าต้นทุนการผลิต
-ง..... 5. ค่าวัสดุ-อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตงานรวมทั้งค่าแรงในการผลิต

2. ให้นักเรียนเติมคำตอบลงในช่องว่างให้ถูกต้อง (5 คะแนน)

“ ญาญ่าประดิษฐ์กระทงลอยขายใกล้ ๆ ร้านของ ญเดช ในเทศกาลลอยกระทง จำนวน 50 กระทง จำค่าวัสดุ-อุปกรณ์ทั้งหมด 400 บาท คิดค่าแรงในการทำ 300 บาท และต้องการกำไร ร้อยละ 30 ”

- 1. ค่าแรงในการประดิษฐ์กระทงลอย จำนวน....300..... บาท
- 2. ต้นทุนในการประดิษฐ์กระทงลอย จำนวน.....700.... บาท
- 3. ขายกระทงลอยทั้งหมดได้เงิน จำนวน.....910.... บาท
- 4. ค่าวัสดุในการประดิษฐ์กระทงลอย จำนวน.....400.... บาท
- 5. ต้องการกำไรร้อยละ 30 ต้องขายกระทงลอย กระทงละ18.2... บาท

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานใบตอง

ข้อ	ตัวเลือก
1	ง
2	ข
3	ก
4	ค
5	ง
6	ง
7	ก
7	ค
9	ข
10	ค

กระดาษคำตอบ

แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

เอกสารประกอบการเรียน เล่ม เรื่อง.....
 ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในช่องใต้ตัวเลือก
 ก ข ค ง ที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว ใน
 กระดาษคำตอบโดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 20 นาที

ทดสอบก่อนเรียน				
ข้อ	ก	ข	ค	ง
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
7				
9				
10				
รวมคะแนน				

ทดสอบหลังเรียน				
ข้อ	ก	ข	ค	ง
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
7				
9				
10				
รวมคะแนน				

ตารางบันทึกคะแนน

แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

เรื่อง งานใบตอง

ชื่อ.....นามสกุล

โรงเรียน.....ชั้น.....เลขที่.....

แบบทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	หมายเหตุ
ก่อนเรียน	10		
หลังเรียน	10		
ผลการพัฒนา			

เอกสารประกอบการเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	หมายเหตุ
กิจกรรมที่ 1	10		
กิจกรรมที่ 2	10		
กิจกรรมที่ 3	10		
กิจกรรมที่ 4	10		